

AVTOMAGISTRALLARDA HARAKATLANISH

Mirzakarimov Shuxratjon Mamatisaqovich

Paxtaobod 1- son politexnikum

Yo'l harakati qoidalar

Elektron pochta; shuxratjonmirzakarimov@gmail.com

Tel; +99890220153

Annotatsiya: *Ushbu maqola yo'l harakati qoidalarida avtomagistrallarda harakatlanishning huquqiy asoslari, haydovchilarga qo'yiladigan talablar, xavfsizlik choralari va mavjud amaliyot masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada O'zbekiston Respublikasining yo'l harakati qoidalariga muvofiq avtomagistrallarda harakatlanish tartibi, tezlik rejimi, yo'l belgilari va chiziqlari, transport vositalarining harakatlanish tartibi hamda haydovchilarning javobgarligi tahlil etiladi. Shuningdek, avtomagistrallarda xavfsiz harakatlanishni ta'minlashda yo'l infratuzilmasining o'rni, texnik vositalar va zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilishi ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *yo'l harakati qoidalar, avtomagistral, harakatlanish xavfsizligi, tezlik rejimi, yo'l belgilari, yo'l chiziqlari, transport vositalari, haydovchi javobgarligi, yo'l infratuzilmasi, texnologik vositalar.*

Kirish

Avtomagistrallar zamonaviy transport tizimining muhim qismi bo'lib, yuqori tezlikda harakatlanish uchun mo'ljallangan. Shu sababli, avtomagistrallarda harakatlanish yo'l harakati qoidalariga (YHQ) muvofiq amalga oshirilishi va haydovchilardan alohida diqqat va mas'uliyat talab qiladi. Ushbu maqola YHQda belgilangan avtomagistrallarda harakatlanish qoidalar, xavfsizlikni ta'minlash masalalari va amaliyotda uchraydigan muammolarni o'rganishga bag'ishlangan.

Avtomagistrallarda Harakatlanishning Huquqiy Asoslari

O'zbekiston Respublikasi hududida avtomagistrallarda harakatlanishning huquqiy asoslari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 20-

oktabrdagi 343-sonli qarori bilan tasdiqlangan “Yo‘l harakati qoidalari” (YHQ) orqali belgilanadi. Ushbu qoidalarda avtomagistrallar ta’rifi, ularda harakatlanish tartibi, haydovchilarga qo‘yiladigan talablar va ularning javobgarligi aniq belgilab qo‘yilgan.

Avtomagistral Ta’rifi va Belgilari

YHQga muvofiq, avtomagistral – bu shahar va qishloqlar hududidan tashqarida joylashgan, bir yo‘nalishda harakatlanish uchun ajratilgan, qarama-qarshi yo‘nalishlar o‘rtasida ajratuvchi полоса bo‘lgan, maxsus yo‘l belgilari bilan belgilangan va faqat avtomobillar uchun mo‘ljallangan yo‘ldir. Avtomagistrallarning boshlanishi va tugashi maxsus yo‘l belgilari bilan belgilanadi.

Avtomagistrallarda Harakatlanish Tartibi

YHQda avtomagistrallarda harakatlanish tartibi quyidagicha belgilangan:

- **Tezlik rejimi:** Avtomagistrallarda transport vositalarining harakatlanish tezligi YHQda belgilangan maksimal tezliklardan oshmasligi kerak. Odatda, yengil avtomobillar uchun 110 km/soat, yuk avtomobillari uchun esa 90 km/soat tezlik belgilanadi.
- **Harakatlanish yo‘laklari:** Avtomagistrallarda transport vositalari o‘zlarining harakat yo‘nalishiga mos yo‘laklardan harakatlanishi kerak. Chap yo‘laklar yuqori tezlikda harakatlanish uchun, o‘ng yo‘laklar esa pastroq tezlikda harakatlanish va to‘xtash uchun mo‘ljallangan.
- **Qayta qurish (pereustanovka):** Avtomagistrallarda qayta qurish faqatgina xavfsiz sharoitlarda va harakatlanayotgan boshqa transport vositalariga xalaqit qilmagan holda amalga oshirilishi kerak.
- **Orqaga harakatlanish:** Avtomagistrallarda orqaga harakatlanish taqiqlanadi, faqatgina favqulodda holatlar bundan mustasno.
- **To‘xtash va to‘xtab turish:** Avtomagistrallarda transport vositalarini to‘xtatish va to‘xtab turish faqatgina belgilangan joylarda va favqulodda holatlarda amalga oshirilishi mumkin.

Avtomagistrallarda Xavfsizlik Talablari

YHQda avtomagistrallarda xavfsizlikni ta’minlash uchun quyidagi talablar belgilangan:

- **Masofani saqlash:** Haydovchilar o'zlari oldida harakatlanayotgan transport vositasigacha xavfsiz masofani saqlashi lozim. Masofani saqlash avtohalokatlarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi.
- **Tezlikni nazorat qilish:** Haydovchilar YHQda belgilangan tezlik rejimiga rioya qilishi va ob-havo sharoitlari, yo'l qoplamasi va transport oqimiga qarab tezlikni moslashtirishi kerak.
- **Haydovchining holati:** Haydovchilar charchoq holatda, spirtli ichimliklar va giyohvand moddalar ta'sirida transport vositasini boshqarishi taqiqlanadi.
- **Transport vositasining texnik holati:** Haydovchilar o'z transport vositalarining texnik sozligini ta'minlashi va safarga chiqishdan oldin ularning holatini tekshirishi kerak.

Avtomagistrallarda Yo'l Infratuzilmasining O'рни

Avtomagistrallarda xavfsiz harakatlanishni ta'minlashda yo'l infratuzilmasi muhim rol o'ynaydi. Yo'l infratuzilmasiga quyidagilar kiradi:

- **Yo'l qoplamasi:** Yo'l qoplamasi sifatli bo'lishi, silliq va nosozliklardan holi bo'lishi kerak.
- **Yo'l belgilari va yo'l chiziqlari:** Yo'l belgilari va yo'l chiziqlari aniq, ko'rinadigan va haydovchilarga ma'lumot beruvchi bo'lishi kerak.
- **Yoritish tizimi:** Yo'llar kechasi yaxshi yoritilgan bo'lishi kerak.
- **Dam olish joylari:** Avtomagistrallarda haydovchilar dam olishi va hordiq chiqarishi uchun dam olish joylari tashkil etilishi kerak.

Avtomagistrallarda Texnologik Vositalar va Zamonaviy Texnologiyalar

Avtomagistrallarda harakatlanish xavfsizligini ta'minlash va samaradorlikni oshirishda texnologik vositalar va zamonaviy texnologiyalar muhim rol o'ynaydi. Bularga quyidagilar kiradi:

- **Avtomatik tezlikni nazorat qilish tizimlari:** Bu tizimlar haydovchilarga tezlikni saqlashda yordam beradi va tezlikni oshirib yuborish holatlarini oldini oladi.

- **Masofani nazorat qilish tizimlari:** Bu tizimlar haydovchilarga transport vositalari o'rtasidagi xavfsiz masofani saqlashda yordam beradi.
- **Intelligent transport tizimlari (ITS):** ITS transport oqimini kuzatish, boshqarish va optimallashtirish imkonini beradi.
- **GPS va navigatsiya tizimlari:** Bu tizimlar haydovchilarga yo'lni topishda va xavfsiz yo'nalishni tanlashda yordam beradi.

Avtomagistrallarda Haydovchilarning Javobgarligi

YHQda belgilangan qoidalarga rioya qilmagan haydovchilar O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga muvofiq javobgarlikka tortiladi. Avtomagistrallarda sodir etilgan huquqbuzarliklar uchun jarimalar boshqa yo'llarga nisbatan yuqori bo'lishi mumkin.

Xulosa

Avtomagistrallarda harakatlanish YHQda belgilangan qoidalarga muvofiq amalga oshirilishi, haydovchilardan alohida diqqat, mas'uliyat va xavfsizlik talablariga rioya qilishni talab qiladi. Yo'l infratuzilmasi, texnologik vositalar va zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilishi avtomagistrallarda xavfsiz va samarali harakatlanishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Kelajakda bu sohada olib boriladigan tadqiqotlar va texnologik yechimlar transport tizimini rivojlantirish va takomillashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 20-oktabrdagi 343-sonli qarori bilan tasdiqlangan "Yo'l harakati qoidalari".
2. O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy javobgarlik to'g'risida"gi kodeksi.